

ERHVERVENES ORGANISATIONER SOM ØKONOMISK-POLITISK PROBLEM. DEN NY SAMMENSLUTNINGSBEVÆGELSE I AMERIKA.

Af K. Enevold Sørensen.

People of the same trade seldom meet together, even for merriment and diversion, but the conversation ends in a conspiracy against the public, or in some contrivance to raise prices. (Wealth of Nations, book I, ch. X, Collier Ed, pg. 207).

Indledning.

Om Truster og Karteller er der i den sidste Menneskealder skrevet en Del. Mindre Opmærksomhed har i de forløbne Aar den økonomiske Litteratur viet de Sammenslutninger, som ikke har haft Trustens eller Kartellets Karakter, men som ikke desto mindre har været og fremdeles er meget virksomme i Henseende til at forandre Grundlaget for Samfundenes økonomiske Opbygning. Trusterne med helt eller delvist Monopol har medført Konkurrencens Udelukkelse fra adskillige Omraader, medens den anden Form for Sammenslutning har fremkaldt en afgørende Ændring i Konkurrencens Karakter.

Et Kendskab til denne Udvikling er særlig nødvendig for Forstaaelsen af amerikansk Forretningsliv, saaledes som det udfolder sig i Dag. Men den derovre stedfindende Udvikling er tillige interessant at følge, fordi der i saa mange Tilfælde kan drages Paralleler med Forhold i andre Lande, derunder ogsaa Danmark. Der har her i Landet siden Krigsaarene fundet en stærk Udvikling af Erhvervsorganisationerne Sted, især af den Slags der almindeligvis gaar under Navnet Brancheforeninger. Dette er ikke ensbetydende med, at der er opstaaet mange nye Foreninger, snarere er det de tidligere eksisterende, der har faaet nye og mere omfattende Arbejdsomraader og har faaet større Indflydelse paa Medlemmernes Forretningsførelse. I denne Henseende er der Fællestræk mellem Udviklingen her

og i Amerika. En stor Forskel ligger der derimod i, at Foreningerne derovre i Kraft af Lovgivningen har faaet et offentligt Anliggendes Karakter, medens de her i Landet endnu i alt væsentligt er en Privatsag, som kun berører Foreningen og dens Medlemmer, af hvilken Grund hele Udviklingen foreligger yderst sparsomt belyst. Meget tyder dog paa, at der heri er ved at ske en Forandring. Mellem Jurister diskuteres Spørgsmaalet om, hvilke Magtbeføjelser det Offentlige kan tillade, at Foreningerne privat udøver over deres Medlemmer, hidtil særligt i Spørgsmaalet om bindende Voldgiftsklausuler uden Adgang til retslig Afgørelse. Skal Spørgsmaalet om disse Foreningers retslige Stilling en Gang løses, maa det imidlertid ske paa en bredere Basis. Omend Amerika sandsynligvis er lidet egnet til at blive Forbillede, vil det dog være naturligt i den Sammenhæng at se hen til de Erfaringer, som dette Land har høstet i sine Bestræbelser for at give disse Sammenslutninger den Plads og de Funktioner, retslige og økonomiske, som kan tilkomme dem i et moderne Samfund.

Sherman-Loven og de smaa Sammenslutninger.

I Listen over de 348 Sager, som den amerikanske Anklagemyndighed i Tiden fra Sherman-Lovens Vedtagelse til 1. Juli 1928 har anlagt i Henhold til Trustlovene, støder man atter og atter paa Sager rettet mod Sammenslutninger, der selv med en nok saa vid Definition af Begrebet ikke kan falde ind under Betegnelsen Trust. I Overensstemmelse med Lovens Forbud mod „restraint of trade“ har Anklagemyndigheden grebet ind over for hyppige Tilfælde af Aftaler mellem Købmænd i samme Branche inden for et lokalt begrænset Omraade. Snart har det været nogle Kulkøbmænd, som inden for deres Omraade har aftalt at holde ensartede Priser og Salgsvilkaar, snart er det nogle Hesteskofabrikanter og snart — og oftest — er det nogle Tømmerhandlere, der er blevet enige paa lignende Vis. I Reglen slaar Domstolene ned med haard Haand, kræver Sammenslutningen opløst og straffer Medlemmerne med Bøder. Talrige er de Former for Aftaler, som saadanne Grupper har afsluttet.

Som typisk Eksempel paa Arten af disse Aftaler kan tages Addystone Pipe and Steel Company, som dømtes ved Staternes Højesteret i 1899. I Dommens Præmisser forklares Selskabets Forseelser saaledes: „for at monopolisere Handelen med Støbejerns Rør har det anklagede Selskab deltaget i en

Forening ved Navn Associated Pipe Works, hvis Formaal er at tilintetgøre al Konkurrence i Branchen og paalægge Køberne urimelige Priser. De i Foreningen deltagende Selskaber valgte hver en Repræsentant og disse dannede en Komite med bestemmende Myndighed. Anklagen lyder paa, at Deltagerne ved denne Aftale forpligtede sig til ikke at konkurrere indbyrdes ved Leverancer inden for nærmere betegnede Omraader. Saafremt den ene Deltager alligevel paatog sig Leverancer inden for den andens Felt skulde han betale den anden en Bonus varierende fra 3 til 9 Dollars pr. Tons, hvilken Bonus paalignedes Køberen som et Tillæg til den normale Markedspris. Hvor det drejede sig om Leverancer til Kommuner, Gas- eller Vandværker, fastsatte Bestyrelsen en Pris, hvortil en eller anden af Foreningens Medlemmer skal indgive Tilbud samtidig med, at de andre forpligter sig til at indsende Tilbud lydende paa betydeligt højere Priser. Det Firma, hvis Tilbud efter Aftale blev det laveste, skulde saa til Gengæld betale de øvrige et forud aftaalt Beløb, som naturligvis maatte indregnes i Tilbudsprisen. Ved Appelretten og Staternes Højesteret idømtes Addystone Pipe and Steel Co. Bøde for sin Deltagelse i Foreningen, og den opløstes.

Foreninger med Formaal som de nævnte opstod i stor Mængde i Tiden mellem Borgerkrigens Afslutning og Sherman-Lovens Vedtagelse. Overenskomsternes Indhold varierede fra det ene Tilfælde til det andet. Men de udmærkede sig alle ved at holde Medlemmerne i stramme Tøjler og ved meget stærkt begrænsende Aftaler med Hensyn til Konkurrencen. Trade Association-Bevægelsens Historieskriver, *Emmeret Hay Naylor* skriver om disse tidlige Foreninger: „det er baade interessant og fornøjeligt at læse de oprindelige Forenings-Vedtægter og Mødereferater for de første Trade Associations. Deres Formaal var stik imod alle Handelens Naturlove, imod Udbuds og Efterspørgsels Nemesis-Lov, imod alle ædle Handelsmotiver. Deres Formaal var Prisaftaler, Aftaler om Markedets Fordeling og Produktionens Begrænsning. Fælles for dem alle var, at de indskrænkede Medlemmernes Handlefrihed saa stærkt, at Foreningens Regler slet ikke kunde ventes overholdt og kun blev det nogle faa Maaneder ad Gangen, hvorefter nye Forhandlinger maatte optages for overhovedet at holde sammen paa Medlemmerne.“

Jo mere vidtgaaende disse tidlige Foreninger søgte at gøre Reglerne desto vanskeligere blev det at faa Medlemmerne til at lystre. Jo mere man bandt hinanden, desto større Incitament

for den enkelte til at stille sig uden for Sammenholdet og tage den økonomiske Fordel ved at bryde de Aftaler, hvortil de andre følte sig bundet. Naar der saa tydeligt sker et Omslag i Foreningernes Fremgangsmaade omkring 1890, saa skyldes det kun delvis Sherman-Loven. De forudgaaende Erfaringer havde nemlig givet den Lære, at Sammenholdet vilde blive paalideligere, naar Foreningerne slappede Baandene lidt og lod den enkelte Deltager have friere Spil. Der var med andre Ord en almindelig Følelse af, at Foreningerne kunde gøre større Nytte for Erhvervet ved at begrænse sine Opgaver. I samme Retning virkede naturligvis Sherman-Lovens Forbud og den stærke offentlige Opinion mod alt, hvad der smagte af restraint of trade.

Fra 1890 træder de løsere Sammenslutninger mere frem i Lyset med Bevidstheden om at være den gode Handelsmorals Vogtere. Samvittigheden er lettet ved Bortkastelsen af de aabenbare konkurrencebegrænsende Formaal, og Valg til Deltagelse i Foreningernes Ledelse publiceres som en offentlig Honnørsag i Modsætning til tidligere, da Foreninger havde den hemmelige Sammenslutnings, Sammensværgelsens Karakter. At denne Forandring ikke skete for alle Foreningers Vedkommende fremgaar af flere Eksempler, som fremdroges i den Beretning, som i 1914 udsendtes af Commissioner of Corporations.

Men det store Flertal af Erhvervenes Organisationer lagde i Perioden mellem Sherman-Lovens Vedtagelse og 1911 deres Virksomhed om og undgik at betræde forbudte Stier. Med Sherman-Lovens Damokles-Sværd over Hovedet bliver disse Foreninger, for saa vidt de overhovedet bevares i denne Periode, baade farveløse og formaalsløse.

Trade Associations og Open Price Associations.

Fra Begyndelsen af dette Aarhundrede er en ny Form for Branchesammenslutninger begyndt at dukke op, og fra 1912 har denne Bevægelse taget til i Omfang og Hastighed. Det er til disse nyere Foreninger, Navnet Trade Associations hyppigst knyttes. I den efterhaanden ret omfattende Litteratur om dette Emne findes meget lidt af kritisk Karakter. Den største Part er Agitationsskrifter for Dannelsen af saadanne Foreninger. Med stor Enstemmighed forklarer Bevægelsens fortalere i Skrift og Tale de nye Foreninger som en videre Udbygning af de gammelkendte selskabelige Sammenslutninger. Det er disse, der er blevet Sammenslutninger til gensidig

Støtte for Erhvervsdrivende i Branchen og til Varetagelse af deres fælles Interesser. Med stor Ihærdighed fornægtes Slægtskabet med de Sammenslutninger, som Anklagemyndigheden har forfulgt paa Grund af deres „conspiracy“ og „restraint of trade“.

For et kritisk Syn er det dog ikke vanskeligt at opdage Slægtskabet. Den gensidige Støtte i Forretningens daglige Gang er et Træk, som de nye Trade Associations har hentet de snævre Sammenslutninger. Den omfattende Karakter i Henseende til lokal Udstrækning er derimod en Arv efter de selskabelige Foreninger. Man vil blandt andet til Støtte for Paastanden om Slægtskabet med de forfulgte Sammenslutninger kunne fremføre den Iagttagelse, at den Branche, hvori det største Antal ulovlige Foreninger fandtes, Tømmerbranchen, tillige er den Erhvervsgren, der ivrigst har grebet den nye Tanke og ført den ud i Livet. De snævre, betydningsfulde, men ulovlige Sammenslutninger og de vide, økonomisk betydningsløse, selskabelige Foreninger har i de nye Trade Associations avlet en Mellemløst, der har arvet baade gode og daarlige Egenskaber fra begge Forældre.

Naar man gennemgaar de enkelte Trade Associations Historie, vil man se, at en meget betydelig Del af dem er oprettet forud for 1912. Men det er først efter dette Aar, at de træder aabent frem. Det hænger sammen med, at de indtil da følte sig usikre med Hensyn til deres egen Lovlighed. De foretrak at virke i det skjulte og ikke udsætte sig for Anklagemyndighedens Vrede, thi de havde selv Følelsen af at være „conspiracy“ i Sherman-Lovens Forstand. To Begivenheder i 1911 forandrer deres Optræden.

Den ene af disse var Højesterets Afgørelse i Standard Oil-Sagen, hvorved Sherman-Lovens uklare Bestemmelser fik deres autoritative Fortolkning, som bortfjernede en Del af Usikkerhedsmomentet. Ikke alene fastslog Staternes Højesteret den Fortolkning, at Lovens Forbud mod „restraint of trade“ kun maatte forstaas som et Forbud mod „unreasonable restraint“, men tillige fremgik det indirekte af Domspræmisserne, at Højesteret vilde anse mange Slags „restraint“ for „reasonable“, blot ikke Aftaler om Priser og om Produktionsindskrænkning. Hermed var afstukket to ubetinget farlige Gebeter, som Trade Associations maatte gaa uden om; men det var tillige herved betonet, at der var mange andre Slags Aftaler, som Retten vilde se paa med milde Øjne, og hvor altsaa Associationerne kunde tumle sig frit.

Den anden vigtige Begivenhed for Trade Association-Bevægelsen var den, at en Chicago-Sagfører, *Arthur J. Eddy*, skrev nogle opsigtsvækkende Artikler i Tidsskriftet „*World's Work*“, hvilke Afhandlinger, Aaret efter under Titlen „*The New Competition*“ samledes til en Bog. *Eddy* var paa det Tidspunkt særlig kendt for sine Defensorater i Trustsager og var Specialist i Sherman-Lovens Fortolkning, hvorom han tillige har skrevet en Bog. Hans Bog „*New Competition*“ er i det væsentligste en Beretning om moderne Konkurrencekneb, men den behandler næsten udelukkende de særlige Forhold, hvor en finansielt stærk Køber staar over for en Flerhed af indbyrdes konkurrerende, økonomisk svage Sælgere eller Producenter. Paa denne Baggrund har *Eddy* formaaet at opridse et overordentlig levende Billede af de smaa selvstændige Erhvervsdrivendes fuldstændige Afhængighed af deres Aftagere. Hans Opfordringer til dem om at slutte sig sammen faldt i frugtbar Jordbund, og den Omstændighed, at han var Jurist og fortrolig specielt med Trustloven bevirkede, at flere Brancher opfordrede ham til at være deres Organisator og juridiske Raadgiver. Skønt hans Forslag tog Sigte paa Dannelsen af en særlig Art Sammenslutninger — *Open Price Associations* —, blev hans Bog dog en Agitation for Associationstanken i alle dens Afskygninger.

I Bogens Afsnit VI har *Eddy* beskrevet sin *Open-Price-Plan*. For at motivere sit Forslag giver han i sin karakteristiske og stærkt dramatiske Fremstilling et Billede af Sælgernes Afhængighed af Køberen, som i Regelen optræder i Indkøbs-Agentens Skikkelse, en Type der er almindelig forhadet og frygtet i amerikansk Forretningsliv. Indkøbs-Agentens Opgave er at gøre Indkøb for store Virksomheder eller Varehuse, af hans Evne til at købe billigt afhænger hans Position og Indtægt, og der er med Aarene udviklet en righoldig Samling Kneb, som the purchasing agent kan benytte til at fremme sit Maal. Et yndet Middel er det, at indhente Tilbud hos den Leverandør, som han mener kan levere billigst og derpaa kalde ham til Konference, hvor der foregives at foreligge mange andre og lavere Tilbud, saa man kun kan modtage hans, hvis han kan gaa 10 % ned og saaledes komme paa Højde med det laveste. „Konkurrence — siger *Eddy* — skal være et Væddeløb, men Løberne skal ikke afskæres fra at se hverandre under Løbet; den ene skal have Lov til stadig at holde et Øje med den anden.“ Og længere henne: „Kortene skal spilles ærligt, og Spillet ikke begynde med, at Indkøbs-Agenten altid faar givet

fem Esser“. Hans Forslag gaar ud paa, at alle tilbudgivende Firmaer i en Branche skal danne en Forening og oprette et Centralkontor, hvortil hvert Medlem kan indsende en Kopi af hvert afgivet Tilbud. Derpaa skal Foreningens Sekretær lade det mangfoldiggøre og sende et Eksempplar deraf til alle Medlemmerne, dog uden Nævnelse af de tilbudgivende Forretningers Navne. Ved Indberetning om et afgivet Tilbud forpligter et Medlem sig ikke til at holde fast ved den opgivne Pris; det staar enhver frit for at indsende et nyt og lavere Tilbud, hvis han ønsker det. Kun maa han i saa Tilfælde paa samme Maade underrette Centralkontoret derom. Naar Køberen saa har truffet sit Valg, meddeler den foretrukne Leverandør Centralkontoret, hvilket Tilbud der blev modtaget, hvorefter Sekretæren lader denne Meddelelse gaa videre til de øvrige Medlemmer.

Dette var Grundtanken i den Form for Open Price Associations, som *Eddy* gjorde sig til Talsmand for. Men han fremhævede tillige, at Foreningerne ved Siden af denne Opgave kunde virke til at styrke Følelsen af Fællesinteresse hos Branchens Folk. Han anbefalede, at der skulde holdes hyppige Møder, hvor Problemer af Betydning for den paagældende Branche skulde drøftes. Men meget omhyggeligt indprenter *Eddy*, at der paa disse Møder ikke maa tales om fremtidige Priser for at Møderne ikke skal faa Karakteren af „conspiracy in restraint of trade“. Det er lovligt at drøfte *opnaaede* Priser, og i visse Open Price Associations er det efterhaanden blevet Sædvane, at den foretrukne Tilbyder inviteres til at gøre rede for, hvorledes det har været ham muligt at sætte sin Pris saa lavt. Men Flertallet af disse Sammenslutninger holder dog fast ved det Princip, at der ved Sammenkomsterne aldrig tales om Priser.

Foruden at indsamle og distribuere Licitationsstilbudene beskæftiger Centralkontoret sig tillige med Tilvejebringelse af et statistisk Materiale til Belysning af Forholdene inden for Branchen. Hvad der gøres i den Retning er naturligvis meget forskelligt for de enkelte Foreninger. Men fælles for dem alle er, at disse Oplysninger benyttes paa Møderne til Basis for Drøftelserne for Fagets almene Tilstand. For at disse Sammenkomster ikke skal faa Sammensværgelsens Karakter foreslog *Eddy*, at der altid burde være en Sagfører til Stede som Dirigent for at kunne dreje Diskussionen bort fra de farlige, d. v. s. forbudte Omraader. Ganske svagt antyder han, at disse Møder godt kunde være helt offentlige, saa Kunderne

kunde faa Lejlighed til at være til Stede eller gennem Referater i Pressen kunde faa et Indtryk af Forhandlingerne. Denne Tanke er ført ud i Livet i ganske enkelte Tilfælde, og i nogle Tilfælde inviteres ligefrem Kunderne til at overvære Møderne.

Den første Open Price Association var Bridge Builders' Society, som organiseredes af *Eddy* selv i 1911. Medlemmer var 25 Selskaber, der beskæftigede sig med Staalkonstruktioner; uden for Foreningen stod kun eet Firma i Branchen, et Datterselskab af Staaltrusten. Foreningen følger nøje de *Eddy'ske* Principer. Møder holdes en Gang om Maaneden og er offentlige. Alle Bestillinger og opnaaede Priser blev indberettet til Sekretæren. Derimod forpligtede Medlemmerne sig ikke til ubetinget at indberette afgivne Tilbud, men de, der gjorde det, fik Meddelelse om de øvrige indberettede Tilbud. Det var med andre Ord en frivillig Sag om man vilde deltage i denne Udveksling af Oplysninger eller ej.

De to følgende Aar oprettedes to nye Foreninger af denne Art, ligeledes i Staalbranchen, Manganese Track Society og Manganese Steel Founders' Society begge med Brobyggernes Forening som Forbillede. Og der menes nu ialt at være omkring en Snes saadanne Foreninger alene i Staalindustrien. En anden Erhvervsgren, som ogsaa hurtigt kom med i denne Bevægelse, var Træindustrien. Nogle faa større Tømmerhandlere havde i 1912 begyndt en uformel Udveksling af Oplysninger om modtagne Bestillinger og opnaaede Priser, som rapporteredes uden Hjælp af Sekretær eller Centralkontor mellem de oprindelig 5—6 Deltagere. Senere fik Foreningen større Tilslutning og fastere Rammer.

Det er allerede nævnt, at *Eddy's* Agitation, omendskønt den udelukkende tog Sigte paa de specielle Forhold ved Licitationsstilbud, „contract jobs“, kom til at virke som en Agitation for Associationstanken i Almindelighed. Kun faa af de Forfattere, som behandler Open Price Associations har Blikket aabent for den afgørende Forskel mellem Informationsudvekslingen ved Licitations-Tilbud og saa den gængse Varehandels Prislister. I Henseende til Virkningen er der derimellem en Forskel, som det er værd at fastholde, og Skillelinjen er ikke vanskelig at drage. Ved Licitations-Leverancer forudsættes Varens og Arbejdets Art kendt af alle konkurrerende Tilbudgivere. Konditionerne fastsætter Standardkvaliteter og Afvigelser derfra kan kun være minimale. I den almindelige Varehandel er der i mange Brancher Tusinder af Variationer i Stof, Form og Udførelse, hvor en minimal Forskel ofte gør Udslaget i

en intens Konkurrence. Af den Grund maa Udveksling af Prisoplysninger mellem Konkurrerende i den almindelige Varehandel blive langt vanskeligere og Muligheden for en tilfredsstillende Udførelse langt mindre. Det er imidlertid kun den ene Side af Forskellen. Det er ogsaa af Betydning at lægge Mærke til, at Formaalet med Prisudveksling maa være et ganske andet i Varehandelen end ved Licitations-Tilbud. Naar det gælder den normale Varehandel, staar Sælgerne ingenlunde hjælpeløse over for Køberen. Tilbyderne deponerer ikke forsegledede Special-Tilbud hos Enkeltmand, men spreder dem til Hundreder og atter Hundreder af Kunder og forventede Kunder, og der gives talrige Udveje til at faa nøje Besked om Konkurrenternes Tilbud. Ved Licitations-Leverancerne drejer det sig med andre Ord om at fjerne Hemmelighedsfuldhedens Slør, som forhindrer Tilbudgiverne i at se, om de udnyttes af Køberne ved falske Foregivender. I den almindelige Varehandel drejer det sig derimod blot om hurtigst og paalideligst at faa de Oplysninger, som enhver i Branchen alligevel før eller senere vil skaffe sig. Det nye Moment, som Informationsudvekslingen indfører i Kampen om Licitations-Leverancerne, behøver ikke at svække Konkurrencen, ja kan lige saa vel tænkes at skærpe den derved, at en Tilbudgiver kan fristes til at indgive et nyt Tilbud, naar Foreningens Meddelelser til ham viser, at hans første ligger for højt. I Varehandelen derimod er selve Evnen til at skaffe sig Oplysninger om Konkurrenternes Pris-Strategi et Middel i Konkurrencen. Den, der forstod hurtigt og sikkert at skaffe sig Oplysninger om indtraadte Prisforandringer, havde derved en Fordel fremfor den, som ikke besad denne Evne. Ved at forlægge denne — under alle Omstændigheder nødvendige Efterretningstjeneste — fra den enkelte Virksomhed til en Forening foretages der eo ipso en Konkurrencebegrænsning.

Det er imidlertid ikke blot Prisoplysninger, der udveksles gennem Open Price Associations. Paa Grund af Branchernes Særegenheder er det vanskeligt at beskrive de øvrige Funktioner in abstracto. Her skal derfor nævnes enkelte af de kendte Associationer med Angivelse af deres Virkefelter. Ohio Millers' Association kræver hver Uge indsendt fra sine Medlemmer et Kort udfyldt med Oplysninger om Salg, Formaling, Indkøb og Varebeholdning. En Forening af Tømmerhandlere sender hver Dag Centralkontoret en Kopi af hver Ordre og Sekretæren udsender paa Grundlag heraf med uregelmæssige Mellemrum et mimeograferet Sammendrag. Langt mere om-

fattende var de Funktioner, der udførtes af den store American Hardwood Manufacturers' Association. Dennes Medlemmer maatte ved Begyndelsen af hver Maaned indsende en samlet Prisliste, dernæst daglig en nøjagtig Kopi af alle indløbne Bestillinger, desuden daglig Kopier af Fakturaer for udgaaende Leverancer, endvidere en maanedlig Rapport over Lagerbeholdningen specificeret efter Sort og Kvalitet, samt endelig en maanedlig Produktionsrapport efter samme Specifikation. Alt dette udgjorde Raamaterialet til en ugentlig Bulletin, som udarbejdedes af Sekretæren og tilsendtes Medlemmerne. Knit Goods Manufacturernes of America forlangte indsendt Prislister hver tredje Maaned og Medlemmerne opfordres til at indberette alle Prisforandringer i Løbet af Perioden.

Fælles for alle Foreningerne er den Regel, at Sekretærens Rapport ikke maa afsløre Navnene paa de enkelte Medlemmer. Der bliver saaledes ingen Lejlighed til at drøfte den enkeltes Forretningsførelse. Den eneste Mulighed herfor ligger i, at enkelte Foreninger tillader det enkelte Medlem at søge nærmere Oplysninger hos Foreningens Sekretær om Forhold vedrørende saadanne Transaktioner, som Medlemmet mener kan trænge til nærmere Forklaring. Spørgsmaalet maa da anmeldes til Sekretæren, hvorefter denne indhenter de ønskede Oplysninger hos den, der har foretaget de omspurgte Transaktioner, og dernæst lader de indhentede Oplysninger gaa videre til Spørgeren uden at afsløre den adspurgtes Identitet. — Disse Eksempler er formentlig tilstrækkelig til at give et Indblik i de Foreningers Virkemaade, som blev Resultatet af *Eddy's* Agitation for Open Price-Ideen.

Striden om Foreningernes Retsstilling.

Jævnside med den fra *Eddy* udgaaede Organisationsbevægelse er gaaet en anden, hvis Udspring kan føres tilbage til Statsmagten. Ved Amerikas Indtræden i Krigen stilledes store Dele af Industrien under en Centralstyrelse, koncentreret i War Industries Board. Dette krævede en Mængde Oplysninger af Industrien og fandt det praktisk at skaffe sig dem gennem de bestaaende Trade Associations. De Brancher, som ikke i Forvejen havde saadanne Foreninger, blev af War Industries Board opfordret til at danne Foreninger af den Art. Regeringen afgav sine Bestillinger til Foreningerne og overlod disse at fordele dem imellem de enkelte Medlemmer. Efter Krigen vedblev de nyoprettede Foreninger at bestaa, og ved

sin Tiltræden som Handelsminister i 1922 erklærer *Herbert Hoover* det for en af Handelsministeriets Opgaver at fremme Trade Association-Bevægelsen. Han indkaldte til en stor Trade Association Conference, som blev afholdt i Washington D.C. samme Aar. Ved disse officielle Støttebestræbelser hævdedes de oprindeligt paa snævre Særinteresser byggede Organisationer op i en ny Sfære og blev omgivet med et Straaleskær af Idealisme og Samfundsnytte. De skulde være behjælpelig ved Bestræbelserne for „Elimination of Waste“, ved Gennemførelse af „Standardization“ og „Specialization“. Foreningernes Selvtillid tiltog derved og deres Handedristighed voksede.

Imellem Open Price Associations og de Trade Associations, som *Hoover* gjorde sig til Talsmand for, bestaar der i Principet en ret afgørende Forskel, omend Praksis i nogen Grad udsletter Skillelinjen. For Eddy-Associationerne er Udveksling af Oplysninger om Priser og Produktionsmængde det vigtigste, mens *Hoover* omhyggeligt undgaar at nævne disse Opgaver direkte. De Formaal, der fra Handelsministeriets Side (se Department of Commerce: Trade Association Activities 1927) er blevet opstillet som Associationernes anerkendte Opgaver er:

- A. Indsamling af Statistik vedrørende
 - 1) Produktionens Størrelse, 2) Antal beskæftigede Arbejdere, 3) Salg, 4) Ordrebeholdning, 5) Lagerbeholdning, 6) annullerede Ordre og 7) Priser paa Raamaterialer.
- B. Fremsættelse af Synspunkter angaaende Lovgivningen.
- C. Simplificering og Standardisering.
- D. Ensartet Bogføring og Kalkulation.
- E. Kreditoplysninger, Inkasso, Voldgift og Branchens Etik.
- F. Forholdet mellem Arbejder og Arbejdsgiver.
- G. Forholdet til Køberne.
- H. Fremme af industriel og kommerciel Forskning.
- I. At fungere som Mellemlid mellem Branchen og Myndighederne.

Et Blik paa denne Liste viser, hvor mange og forskelligartede Opgaver, det drejer sig om. Kun de færreste Foreninger har taget alle disse Opgaver op, men alle arbejder de med een eller flere af dem. I den ene Branche har Skoen trykket et Sted, i en anden et andet Sted og Trangen til kollektiv Reformerings af Forretningsførelsen har yttret sig med forskellig Styrke. Størst Interesse fra et økonomisk Synspunkt knytter der sig til Indsamlingen og Offentliggørelsen af Statistik vedrørende Priser og Produktion. Det vil imidlertid be-

mærkes, at den officielle Liste kun indirekte nævner dette som en Foreningsopgave. Handelsministeriet nøjes med at opfordre til Indsamling af Oplysninger vedrørende de Priser, der er betalt for Raastofferne. Og Statistik vedrørende Produktionens Størrelse nævnes overhovedet ikke, omend naturligvis en Sammenstilling af Oplysninger om Salgets og Lagerbeholdningernes Størrelse vil give det samme.

Handelsministeriets Forsigtighed paa disse Punkter har sin Forklaring i den ejendommelige Strid, der er opstaaet mellem Justitsministeriet og Handelsministeriet angaaende Trade Associations' Lovlighed. Den liberale Fortolkning af Sherman-Loven, der var blevet knæsat af Højesteret ved Afgørelsen i de store Trustsager i 1911, havde stillet Domstolene over for den vanskelige Opgave at skelne mellem „reasonable“ og „unreasonable restraint of trade“. En Række Domme havde imidlertid slaaet fast, at ihvertfald alle Former for Aftaler eller Fællesoptræden, der resulterede i Forhøjelse af Priserne eller Indskrænkning af Produktionen ubetinget faldt ind under Lovens Forbud. De enkelte Domsafgørelser var imidlertid i den Grad omgærdet af specielle Særomstændigheder, at der ikke kunde drages nogen generel Konklusion med Hensyn til Trade Associations Lovlighed. Tilskyndet af en Række Klager over denne juridiske Usikkerhed indleder Handelsminister *Hoover* i 1923 en Række Konferencer med den offentlige Anklager og anmoder denne om at give et Responsum om Spørgsmaalet. Dette afslaar Anklageren imidlertid og henviser Handelsministeren til at indlede en uformel, inter-departemental Noteveksling.

Paa *Hoovers* konkrete Spørgsmaal svarede den daværende Attorney-General *Henry M. Daugherty* i ret ubestemte Vendinger. Om alle Spørgsmaalene under ét udtaler Attorney-General sig ikke i Enkeltheder, men afgiver denne generelle Erklæring, der i al sin Ubestemthed ikke giver mange Holdepunkter til Bedømmelse af Trade Associations Lovlighed: „Jeg kan for Øjeblikket ikke se noget lovstridigt i Udøvelsen af de nævnte Funktioner, forudsat dog at hvad der end foretages, maa det ikke anvendes som et Middel til at forhøje Priserne eller indskrænke Produktionen og maa ikke undertrykke Konkurrencen. Det er umuligt paa Forhaand at sige, hvad Resultatet i det enkelte Tilfælde vil blive, naar en Række Foreninger tager de opregnede Opgaver op, saa meget mere som jo alle Trade Associations maa være interesseret i at skaffe Medlemmerne højere Priser, eller som det fra Foreningernes Side benævnes

„at stabilisere“ Priserne, hvilket bliver lettere, naar Konkurrenterne er samlet i en Forening. Derfor maa Justitsministeriet tage alt muligt Forbehold, naar det udtrykker den Anskuelse, at de opregnede Foreningsopgaver kan udføres paa Lovens Grund. Hvis det under Foreningernes Virksomhed skulde vise sig, at Foreningerne foraarsager en væsentlig Forhøjelse af Priserne eller at Konkurrencen undertrykkes, maa dette Departement anlægge Sag mod Deltagerne for Overtrædelse af Anti-trust-Loven“.

Der blev saaledes ikke som *Hoover* ønskede ved denne Noteveksling opnaaet et magna charta for Trade Associations. Den offentlige Anklager erklærer at ville anse enhver Undertrykkelse af Konkurrence for lovstridig, og da det er Foreningernes udtalte Formaal at være en Regulator paa Konkurrencen, bliver det Spørgsmaalet om at drage den haarfine Skillelinje mellem Regulering og Undertrykkelse. Muligheden for en Divergens mellem Handelsministeriet og Justitsministeriet var i rigt Maal til Stede. Notevekslingen havde ikke skaffet den forønskede Klarhed, og det maatte da blive Domstolenes Sag at drage Grænsen mellem tilladt og forbudt.

Aaret før denne Meningsudveksling mellem Handelsministeriet og Justitsministeriet fandt Sted, var to Trade Associations ved Staternes Højesteret blevet dømt til Opløsning, fordi Retten havde fundet, at de ved Medlemmernes fælles Drøftelse af deres Prispolitik havde været medvirkende til, at Priserne var blevet sat i Vejret. I 1925 anklager Attorney-General paa ny to Trade Associations, og disse Sager føres ligeledes frem til Højesteret, som i disse Tilfælde fælder den modsatte Afgørelse, d. v. s. fastslaar Foreningernes Lovlighed.

Omkring disse fire Domme er der opstaaet en hel økonomisk-retslig Litteratur. Og den indtrufne Ændring i Højesterets Synspunkter over for Trade Associations er da ogsaa af stor Interesse. Omend baade Dommene af 1921 og Dommene af 1925 vedrørte Trade Associations, var der i Sagerne Enkeltheder saa stor Forskel, at deres forskellige Udfald ikke nødvendigvis behøver at være Udtryk for et ændret Synspunkt hos Højesteret. Efter Domspræmissernes Formulering er det imidlertid fuldt ud berettiget at tale om en saadan Forandring. Den Frifindelsesdom, der i Juni 1925 fældedes i det Offentliges Sag mod Maple Flooring Manufacturers' Association, indeholder i Præmisserne en Passus, der siden da er blevet betragtet som Magna Charta for Trade Associations. Denne Passus lyder i noget forkortet Oversættelse saaledes: „Vi erkender, at saadanne

Oplysninger (om Produktionsomkostninger, Transportomkostninger, Produktionsvolumen, Lagerbeholdning og opnaaede Priser) indsamlet og distribueret mellem en Branches Medlemmer kan danne Grundlag for Overenskomst, eller Fællesoptræden med det Formaal vilkaarlig at formindske Produktionen eller at forhøje Priser udover, hvad der ellers vilde være Tilfældet. Saadan Fællesoptræden betyder en restraint of commerce og er som saadan retsstridig, saaledes som det ved tidligere Domme er fastslaaet. Men da der i det foreliggende Tilfælde intet Bevis foreligger for, at en saadan Overenskomst er sluttet eller saadan Fællesoptræden besluttet eller forsøgt kan vi ikke i den stedfundne Informationsudveksling finde Grundlag for den Slutning at alene Foreningens Eksistens og nuværende Arbejdsmetode nødvendigvis vil medføre Fællesoptræden af den Art, som Loven forbyder“.

Efter denne Afgørelse træder Trade Association-Bevægelsen ind i en ny Fase, som præges af en endnu dristigere offentlig Fremtræden, og Oprettelsen af nye Foreninger har taget fornyet Fart.

I *Hoovers* Kamp for at skaffe Trade Associations retslig Anerkendelse er der een Omstændighed, som fortjener særlig Opmærksomhed. Det fremgaar baade af hans Opregning af Trade Association-Opgaver og af hans Spørgsmaal til Anklageren, at han slet ikke søger Anerkendelse for Open Price Associations, hvis Formaal han i det hele ikke sympatiserer med. Paa en Trade Association-Konference i 1922 udtalte han om *Eddy's Plan*: „the officers of the Government do not believe that these functions (open price reporting) are in the public interest, whether they are used in violation of the law or not“. For ham er Indberetningen af Oplysninger til Handelsministeriet det vigtigste. Naar Brancheforeningerne har givet ham deres Støtte til Gennemførelsen af dette Indberetningssystem, maa det sikkert betragtes som dikteret af Ønsket om at skaffe Foreningerne offentlig Anerkendelse. Indberetningerne er Ofret paa den offentlige Anerkendelses Alter; men den private Informationsudveksling vedbliver at være Hovedsagen for Foreningerne.

Loven om Eksport-Foreningerne.

Medens de almindelige Trade Associations langsomt har kæmpet sig frem til en vis retslig Anerkendelse, har en anden nærbeslægtet Form for Foreninger langt hurtigere og lettere vundet ubetinget Anerkendelse og har faaet en lovmæssig Basis for

sin Virksomhed. Det er de saakaldte Export Trade Associations, hvis Opstaaen og Stilling her kort skal beskrives.

I 1914 nedsattes i Henhold til den ene af de nye Trustlove en Federal Trade Commission, der — saaledes som den oprindelig opfattede sit Formaal — skulde overvaage, at der ikke fra økonomiske Sammenslutningers Side blev foretaget noget Indgreb i Konkurrencens Frihed. Det var ganske ejendommeligt, at et af denne Kommissions første Arbejder blev at bane Vejen for en ny Art økonomiske Sammenslutninger.

I Kraft af Kommissionslovens Paragraf 6 havde Kommissionen faaet Bemyndigelse til at foretage Undersøgelser af „trade conditions in and with foreign countries where associations, combinations or practices of manufacturers, merchants or traders or other conditions may affect the foreign trade of the U.S.A.“ Denne Bestemmelse i Forbindelse med Pligten til at rette Henstillinger til Regeringen om supplerende Lovgivning bevirkede, at Kommissionen et Par Maaneder efter sin Oprettelse tog fat paa en Undersøgelse af amerikanske Firmaers Evne til at konkurrere paa fremmede Markeder. Allerede i Maj 1914 — altsaa uden Forbindelse med Krigsforholdene — havde National Foreign Trade Council paa sit Møde i Washington D. C. vedtaget en Resolution indeholdende Kravet om Godkendelse af Eksportsammenslutningers Lovlighed og umiddelbart efter sin Oprettelse paabegyndte Kommissionen sine Undersøgelser, der blev drevet med stor Grundighed. Det var først og fremmest den tyske Eksports stærke Vækst, der havde vakt Opmærksomhed i Amerika, og da denne Fremgang for en væsentlig Del betragtedes som et Resultat af Karteldannelsen, førtes man derved ind paa den Tanke, at det var Trustlovens Skyld, at Amerikas Erhvervsliv var afskaaret fra en lignende Udvikling, der almindeligt betragtedes som attraaværdig. I Maj 1916 udsendte Federal Trade Commission en foreløbig Redegørelse for sine Undersøgelser, og i December samme Aar forelaa dens omfattende „Report on Cooperation in American Export Trade“. Denne Rapport, som udgør to Bind paa tilsammen 1000 Sider, indledes med en Redegørelse for Konkurrenceforholdene i den internationale Handel og Kommissionens Forslag om, at Amerika ved Lov skal tillade Oprettelsen af Sammenslutninger med Eksport som Formaal. Første Bind rummer endvidere de meget fyldige Motiver til de enkelte foreslaaede Bestemmelser. Rapportens andet Bind bestaar af en Del Bilag, dels Indberetninger fra amerikanske Konsuler, Uddrag af de af Kommissionen foretagne Afhøringer, forskellige Pris- og Eksportaftaler mellem

udenlandske Sammenslutninger samt forskellige Oplysninger om de større internationale Truster og Karteller.

Paa Grundlag af Federal Trade Commissions Forarbejder fremsattes i August 1916 af Repræsentant *Webb* et Forslag for Kongressen om Eksportsammenslutningers Fritagelse for Forfølgning efter Trustlovene. Og i December anbefalede Præsident *Wilson* Forslaget til hurtig Fremme. I Senatet blev Forslaget henvist til Udvalget vedrørende Interstate Commerce, hvis Formand var Senator *Pomerene*. I April 1917 blev Forslaget Lov, den Lov som gaar under Navnet Webb-Pomerene Loven.

Eksportloven kan kortest resumeres saaledes: dens Formaal er at fremme Eksporten af amerikanske Varer, og i det Øjemed tillades Oprettelsen af Export Trade Associations, bestaaende af „any corporation or combination by contract or otherwise, of two or more persons, partnerships or corporations“. Saa-danne Foreninger er fritaget for Trustlovens Bestemmelser. En Eksportforening skal have Federal Trade Commissions Anerkendelse, og denne vil kun blive givet, naar Foreningen dannes for „the sole purpose of engaging in trade or commerce only in goods, wares or merchandise exported or in the course of being exported from the U. S. A.“. Loven bestemmer udtrykkeligt, at Ordene export trade ikke omfatter „the production, manufacture or selling for consumption or resale“ i Amerika. Fremdeles forbydes det Foreningerne at begaa Handlinger „in restraint of the export trade of any domestic competitor of such association, or, either in the U. S. A. or elsewhere to enter into any agreement, understading or conspiracy to do any act which artificially enhances or depresses prices within the U. S. A. of commodities of the class exported by such association, or to substantially lessen competition within the U. S. A. or otherwise restrain trade therein“.

At der inden for Kommissionen herskede fuld Tilfredshed med Eksportlovens Resultater er kun naturligt i Betragtning af at Loven var Kommissionens eget Barn. Kritiken kom i Hovedsagen udefra. I Federal Trade Commissions Aarsberetning for 1919 nævnes det, at der særlig i den danske og argentinske Presse er kommet stærk Kritik til Orde. Kommissionen er imidlertid fuldt overtydet om, at den ved sin Myn-dighed skal vide at holde Eksportforeningerne inden for de rette Grænser. Samme Aarsberetning vidner om højtflyvende Forventninger hos Kommissionen om at faa Betydning som en Art Ordenshaandhæver i den internationale Omsætning, ja

foreslaar ligefrem, at der under Folkeforbundets Auspicier skal dannes en international Trade Commission med den amerikanske som Forbillede. Det var imidlertid ikke alene uden for Grænserne, at Kritiken kom til Orde. Fra flere Sider pegedes der paa, at denne Lov gav Lejlighed til Møde mellem konkurrerende Forretningsmænd under Lovens Beskyttelse. Staten havde dermed anerkendt disse Sammenkomsters Berettigelse, og hvorledes vilde den saa hindre, at der paa disse Møder ogsaa blev aftalt andre Ting, at f. Eks. de Priser der aftales som gældende for Eksporten ogsaa stiltiende blev respekteret i den indenlandske Omsætning. Under Forhandlingerne i Kongressen blev det fra en enkelt Side endda udtalt, at „the Webb-legislation was sought not so much for its value in the foreign trade as for the effect it will have on the domestic trade“. At denne Paastand maaske ikke er saa stærkt overdrevet kunde følgende Bemærkning i Kommissionens Aarsberetning for 1918 nok tyde paa: „attention will be given to the fact that while the law's benefits are strictly limited to corporations or associations solely engaged in exported trade, a great majority of concerns incorporated to operate under the law have asked for charter powers for a great many other activities, some extremely removed from any relation to foreign trade“.

Ejendommeligt nok synes Faren for at skade de amerikanske Forbrugeres Interesse ved en systematisk Dumping under Eksportloven slet ikke at have spillet nogen Rolle i Overvejelserne eller Forhandlingerne. Ej heller synes Federal Trade Commission at have gjort sig klart, at de tyske Kartellers Eksportevne for en meget stor Del beroede paa deres Evne til at lade Indlandet betale højere Pris end Udlandet. Især i Betragtning af at Pris-Diskrimination efter tidligere amerikansk Lovgivning og Domspraksis er benyttet som Symptom paa Tilstedeværelsen af strafværdig Tendens til Monopolisering, forekommer det besynderligt, at hverken Kommissionens Report on Cooperation, eller Kongressen lige saa lidt som senere Kritikere har helliget denne Side af Eksportforeningernes Virksomhed nogen Opmærksomhed. Efter hele Indholdet og den Tendens, der som en rød Traad gaar igennem Webb-Pomerene Loven er det berettiget at betragte denne som den amerikanske Lovgivnings første Skridt paa Vejen bort fra Sherman-Lovens ubetingede Forbud mod S sammenslutninger.
